

ПРИМЉЕНО: 24. 01. 2013.			
Орг. јед.	Б р о ј	Прилог	Вредности
01	158		

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ ОДСЕКА ЗА ФИЛОЛОГИЈУ
ФИЛОЛОШКО-УМЕТНИЧКОГ ФАКУЛТЕТА
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ**

Наставно-научно веће Одсека за филологију Филолошко-уметничког факултета Универзитета у Крагујевцу, на седници одржаној 17. 12. 2012. године, предложило нас је, а Стручно веће за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу на седници одржаној 09. 01. 2013. године именовало у Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације *Аутобиографска, социјална и поетичка маргина дадаизма Драгана Алексића* кандидата Владимира Перића. Захваљујући на поверењу, Наставно-научном већу Одсека за филологију подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

I Опис докторске дисертације

Текст докторске дисертације *Аутобиографска, социјална и поетичка маргина дадаизма Драгана Алексића* Владимира Перића има укупно 321 страницу текста нормалног (1,5) компјутерског прореда, и структуриран је у следећих пет поглавља: Наслов, Идентификациона картица докторске дисертације, Апстракт, Кључне речи (на српском и на енглеском језику), Садржај (стр. 5-6), I Увод (стр. 7-95), II Аутобиографска маргинализација (стр. 96-128), III Социјална маргинализација (стр. 129-190), IV Поетичка маргинализација (стр. 191-272), V Закључак (стр. 273-282), VI Извори, литература и регистри (стр. 283-321).

Уводно поглавље - Уводно поглавље тематски је подељено на следећа четири потпоглавља: 1. Појам маргине, 2. Аксиолошка визура књижевне маргине, 3. Статус даде у систему књижевности и 4. Позиција југо-даде у оквирима југословенске књижевности.

У **првом потпоглављу**, маркирају се границе обима и садржаја појма маргине уопште, а потом се кандидат усредсређује на дефинисање ужег појма књижевне маргине. Користећи се деконструктивним поступком, кандидат разграђује бинарну опозицију центар-маргина објашњавајући услове по којима поменути појмови могу да мењају место. У даљем тексту дисертације расветљавају се апорије појма књижевне маргине кроз појмовну неиздиференцираност, двосмисленост, разливеност, терминолошке недоумице и неспоразуме.

У **другом потпоглављу**, посебна пажња посвећена је процесима аксиолошке генезе књижевних рубова. Владимир Перић показује како се књижевна маргина дефинисала као аканоничност, неуношење никаквих новина, неуклапање у структуру, ружно, као ниска рецептивност и не-припадање поретку дискурса, и инсистира на чињеници да је свака књижевна маргинализација - због променљивости субјекта који вреднује - дискутабилна.

Треће потпоглавље премешта проблем маргинализације на терен светске даде. Кандидат посебну пажњу посвећује дадиној етимолошкој аутомаргинализацији, постструктуралистички указујући на чињеницу да је (ауто)маргинализација и нестанак даде учитан у њеном настанку. Кандидат такође упућује на чињеницу да овај авангардни покрет своју генезу и идентитет заснива на случајности. У даљем проматрању аутомаргинализације наводи се чињеница да се дада самоскрајнула јер није хтела да буде именом у групи са другим „измима“. Дисертација посебну пажњу посвећује дадаистичком анархичном идентитету и метаонтолошком односу према самом себи. У вези са тим, у дисертацији се наводе докази о нетактичном и непрагматичном приступу реципијенту, који је, у ствари, последица дадине свесне аутомаргинализације.

Прелазећи на други, социјални план маргинализације, кандидат разматра генезу Даде у унутрашњем егзилу Швајцарске, истичући чињеницу да је избегавање војне обавезе (учешћа у Првом светском рату) дадаиста основни разлог за националну децентрираност даде. Владимир Перић даље испитивање проблема преноси на етички план који разматра у два облика: теолошком и идеолошком. За први кандидат везује дадаистичко истицање атеизма, а за други приврженост левим политичким опцијама. У свом манифестовању, наводи се у дисертацији, дада је неретко анархистички књижевни покрет. У директној вези са тим, кандидат посебну пажњу посвећује дадаистичком нихилизму јер тврди да се дадина атрадиционалност јавља као поетичко полазиште у креативној нули. (А)традицијска оријентација тако се измешта из књижевноканонске хијерархије, што нужно за последицу има став да за дадаизам историја књижевности не постоји. Однос даде према другим „измима“ образлаже се у светлу свесне маргинализације истих са констатацијом да дада сама очекује маргинализациону реакцију. Из свега наведеног показује се да је маргинализација реверзибилан процес, те да се маргинализујуће и маргинализовано често налазе заједно и на месту субјекта и на месту објекта.

Сагледавање облика дадаистичке маргинализације завршава се у домену поетичке праксе, где кандидат указује на чињеницу да у историји уметности дада инсистира на протажирању маргиналне естетске категорије ружног. У дисертацији се даље легитимно инсистира на антиестетичком карактеру даде јер она својим продуктима одриче епитет уметнички. Однос према традицији преиспитује се преко односа даде према књижевном контексту, где кандидат показује да дада жели да се ослободи референцијалности. На другој страни, отвара се питање вредновања у дади и да је њено опредељење анаксиолошко. Наредни проблем који заокупља кандидата је статус језика у дади, чиме дада уништава и комуникацију и одлази на рецептивну маргину, као што у својој текстуалној пракси егзистира у вербалним „брисаним просторима“. На плану сагледавања процеса креативности дадаистичке текстуалне праксе, у дисертацији се исцрпно анализирају ентропичне стратегије писања - свесно разарање везе између ознаке и означеног, инсистирање на случајности у настанку књижевног текста, гротескна жанровска слепљивања, на једној и деструкција жанрова на другој страни као и употреба воковизуела. Последње наведени облик генезе ентропичног у тексту дада користи како би остварила мешање медија и тиме прекорачила границе која одваја уметности (књижевну, ликовну, музичку итд.). Кандидат посебно издваја дадаистички пра-перформанс који имао је за сврху шок и провокацију публике. У дисертацији се проблем настанка дадаистичког

текста даље пројектује на проблем књижевног нихилизма и показује се да дадаистички нихилизам има сличности са романтичарском тенденцијом разарања канона.

Четврто потпоглавље бави се проблемом маргинализованости југо-даде, дадаистичке фракције на територији Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. У овом делу дисертације кандидат заснива научно истраживање на одступањима југо-даде у односу на светску даду и показује да је југо-дада функционисала као анти-дада. Кандидат проширује разумевање маргинализације југо-даде тврдњом да је она била аутомаргинализујућа јер се самоукинула и тиме се, у складу са општом дадом, самомаргинализовала. Ова аутомаргинализација јавља се само формално јер је југо-дада наставила да егзистира у постдадаизму, односно у надреалистичком окружењу. У даљем оцртавању маргинализованости југо-даде, кандидат показује да је југо-дада, као и дада, била национално децентрирана. Ова тврдња проширује се ставом да је југо-дада имала територијално маргинални, балканистички положај у оквиру даде. Дисертација тврди да је у односу на државу у којој је настала, југо-дада била отворена према свим регионима. Даље испитивање поетичке заоставштине дадаиста, кандидат усмерава ка ефемерности југодадаистичке периодике оличене у јединим бројевима часописа „Dada tank“ и „Dada jazz“, као и ка југо-дадаистичком подржавању супкултурних појава: филм, цез и др. Потпоглавље на крају проблематизује статус воковизуела у југодадаистичкој текстуалној пракси, при чему кандидат антиципира све три димензије маргинализације: аутобиографску, социјалну и поетичку у текстуалној пракси „водника“ југо-даде, Драгана Алексића.

Друго поглавље дисертације *Аутобиографска маргинализација*, састоји се из два потпоглавља: 1) „Појам аутобиографије“ и 2) „Антиаутобиографија“. У првом потпоглављу исцрпно се приказују жанровске карактеристике аутобиографије и предочава се да је аутобиографија место где се додирују фактографско и фиктивно. Указује се и да је сām аутор склон да мистификује себе и свој рад у аутобиографији. Овде се потврђује чињеница да је авангарда литераризацију аутобиографије довела до највишег степена. Повезујући ово поглавље са наредним, кандидат истиче да када фиктивно (литератно) прогута фактографско онда улазимо у поље аутобиографског антижанра, антиаутобиографије.

Друго потпоглавље отвара проблем сагледавања морфологије антиаутобиографије. Кандидат тумачи поменути појам истовремено и кроз појмове антипортрета и антиисповести јер је антиаутобиографија свесно и видно искривљена. Одабраним примерима показује се да перформатив аутобиографске маргинализације у случају Драгана Алексића лежи у чињеници да се признавањем сопствене балканске инфериорности може стећи икакав статус у дада-покрету. Владимир Периф саопштава да је аутобиографија Драгана Алексића истовремено и аутотанатографија јер је све у њој указивало на самоисцрљивање и самоукидање. Фигуру анархичности, када је реч о Алексићевом статусу у дада-покрету, кандидат показује чињеницама, које проистичу из Алексићевог аутобиографског сведочења. Према том сведочењу, тврди кандидат, Алексић се поетички уклапао у дада-покрет и формално био равноправан са осталим дадаистима. У наставку решавања проблема аутобиографске маргинализације дат је покушај повезивања анализе исте са Алексићевим поверењем у Мицића по питању, за авангардног ствараоца, „обећане“ земље Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. У дисертацији се тврди да се Алексић свесно одрекао средњоевропског авангардног простора да би отишао на њену

периферију и тако се самомаргинализовао. Претпоставља се да су Алексића вероватно и носталгични разлози враћали ка домовини иако се наводи да он то у својој аутобиографији не помиње. Владимир Перић показује да је Алексић прихватио Мицићево турскоство у „Зениту“ бар привидно и тако се још једном самомаргинализовао. Као индикаторе Алексићеве маргинализације на временској равни кандидат наводи нарративне ретардације (када се радња „плете“ око Мицића) и временске скокове, када се говори о дадаистичком милитаризму. На другој страни, као просторни индикатор Алексићеве маргинализације наводи се смањење простора по којем је Алексићу дозвољено кретање а који се директно тиче његове (не)могућности путовања и размене искустава са другим европским дадаистима из прве руке. Кандидат одабраним примерима предочава да је Алексићева аутобиографија литераризирана и налази се на граници документарног и фикције. Са посебним освртом истиче се да аутобиографска цртица „Драган Алексић“ пародира жанр аутобиографије аутомаргинализацијом аутора. У овом делу дисертације пажња се скреће на оксиморонски конструисан проблем колективне аутобиографије. Показује се да се поменути текст „Драган Алексић“ не може се посматрати самостално већ у оквирима темата часописа „Вечност“ те се предочава да је она део колективне аутобиографије. „Водник дадаистичке чете“ на другој страни, тврди Перић, представља аутоанатографију, јер је поменути текст уједно и сведочење о аутодеструктивности југо-даде и сведочење о Алексићевом дадаистичком дефетизму.

Треће поглавље – *Социјална маргинализација* - подељено је на следећих пет потпоглавља: 1. „Етичка маргинализација“, 2. „Политичка маргинализација“, 3. „Статус Драгана Алексића у књижевним пољима“, (а) „Идеолошка равна Алексићевог активизма“, б) „Утопијска димензија Алексићевог књижевног концепта“, в) „На маргинама културне политике Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца (Краљевине Југославије)“, г) „Механизми социјалног одстрањивања: (невидљиви) затвор(и)“, 4. „Лексиколошки статус Драгана Алексића“, 5. „Оспоравање/Реконструкција Алексићевог књижевног идентитета“. У оквиру трећег поглавља Владимир Перић своје испитивање усмерава ка проблемским целинама социјалне маргине којој је припадао Драган Алексић. Кандидат наводи да је Алексић рођен на рубовима српског националног простора: у Бунићу код Коренице на територији Српске крајине у Хрватској, да му је мајка му је била Немица (што имплицира хибридно национално порекло) а да му је отац био је железничар који се стално селио. Прелазећи са породичног на културолошки план социјалне димензије Алексићеве маргинализације, Владимир Перић тврди да је Алексић ентузијастички објављивао дадаистичку периодику у културно заосталој, махом неписменој држави. Узимајући у обзир поменуту културну инфериорност Краљевине СХС, кандидат изводи закључак да је Алексићев југодадаистички подухват био унапред осуђен на миноран број реципијената. На другој страни, дисертација показује да је у току свог дадаистичког периода најтешњу сарадњу Алексић остваривао са најмаргинализованијим етничким групацијама у политици тадашње Југославије: са Немцима и Мађарима. Анализирајући шири културно-политички контекст Алексићевог ангажовања, кандидат указује на чињеницу да проблем Алексићеве културолошке маргинализованости додатно компликује чињеница да је Југославија између два светска рата била француски културни сателит.

У потпоглављу *Етичка маргинализација* Владимир Перић маркира места оспоравања религијског центра моћи. Дисертација показује да је Алексићева анетичност последица бескомпромисног става да уметност треба да продре у живот, односно да

поетика треба да генерише живот. Пажњу кандидата заокупља Алексићево залагање за етички анархизам који као нужну последицу за собом повлачи атеизам. Приказујући морфологију теолошке маргинализације, истиче се да овај облик маргинализације Алексић цинично спроводи кроз десакрализацију, богохуљење и истицање мултиконфесионалности чије елементе користи као игриве књижевне ентитете. Предочава се и да моћ теолошког дискурса Алексић метафорично преноси у дада-дискурс користећи се теолошким семантичким пољем. Кандидат показује да код Алексића тако постоје „епископи дадаизма“, да дада „наступа као секта“, док је хваљење Бога у ситуацији раскида са „Зенитом“ ресемантизовано као израз цинизма.

Потпоглавље *Политичка маргинализација* даје увид у идеолошке, утопијске, културолошке и егзилантске планове Алексићеве социјалне маргинализације. Кандидат образлаже став према коме је Алексић, односно његово политичко комунистичко несвесно, било идеолошки објекат политичког скрајњивања. У дисертацији се хронолошки приказује Алексићев уметнички ангажман, који је био милитантан и кретао се од средњошколског бунтовништва, преко зенитистичке субверзивности до дадаистичке провокативности. Посебна пажња се посвећује анархичности Алексићеве југо-даде. Кандидат поентира овај став тврђом да иако је био „водник“ нема трага о његовој репресивности над другим југодадаистима. На плану политичког „вјерују“, у дисертацији се указује на Алексићево неверовање ни у компромисно ни у интегрално југословенство – у својој текстуалној пракси он Краљевину СХС „потапа“. Тежиште дисертације у наредном делу пребацује се на утопијски план Алексићевог књижевног концепта оличеном у појму дадасофске утопије – Дадатопије. Разматрајући „устројство“ Дадатопије, кандидат тврди да се дадасофски политички дискурс налази се на трагу мереолошког нихилизма, неверовања у било какве границе и да је због тога представљао идеолошку опасност за државу у којој је коегзистирао. Кандидат маркира места којима се оцртавају контуре Дадатопије реферишући ка субверзивности, јувенилности, инфантилности и дадасофској „какотедрагости“, а оне су последице Алексићевог одрицања било какве перформативне одговорности. Истраживање утопијске проблематике у наставку дисертације усмерава се ка зенитистичком пародирајућем, дистопичном концепту Дада-јоктопије. Потоња се јавља као маргинализациона дисторзија Дадатопије и узрокована је Алексићевим књижевним осамостаљивањем, односно одласком из часописа *Зенит*. Потпоглавље затвара обрушавање идеје Дадатопије у простор Алексићевог „унутрашњег егзила“, након одузимања пасоша услед сумњичења за илегално комунистичко деловање. Наредни део поглавља посвећеног социјалној маргинализацији тиче се економског статуса Драгана Алексића у Краљевини СХС. Истичући да је у Краљевини статус слободних уметника био неповољан због мале могућности зарађивања на уметничким производима, кандидат се фокусира на однос власти прве Југославије према публицистици, наводећи да је на удару репресије режима прве Југославије била је превасходно публицистика и историографија а не белетристичка периодика. Кандидат последњи став повезује са сведочењима по којима Алексић је заузимао престижно место међу новинарима и из тога изводи хипотезу да је социјална маргинализација Драгана Алексића потицала и од професије од које је фактички живео. Механизми социополитичког одстрањивања тема је која прожима последњи део потпоглавља које се односи на политичку маргинализацију Драгана Алексића. Проматрање прогона, осим поменутог одузимања пасоша, заснива се и на гестапоовском лишавању слободе новинара Драгана Алексића на почетку Другог

светског рата. Кандидат отвара питање Алексићеве физичке маргинализације јер он у гестапоовском затвору Алексић постаје инвалид услед тешког озлеђивања кичме. Из физичке маргинализације Владимир Перић каузално изводи последице предочене у економској маргинализацији. Она се односи на Алексићево онемогућавање зарађивања новца после Другог светског рата. Резимирајући природу повезаност телесне маргине са социјалном, кандидат поентира излагање проблема у потпоглављу тезом по којој је после Другог светског рата Алексић избегавао било какав публицитет те да је као маргинал(изова)ни субјекат прихватио своју позицију нихилистички се мирети са усудом.

У наредном потпоглављу са називом *Статус Драгана Алексића у књижевним пољима*, кандидат дефинише књижевно поље као друштвени простор у коме се позиција писца одређује преко поретка дискурса: политичког, етичког, теолошког, академског и других. Проблеми централизације и маргинализације у склопу књижевног поља сагледавају се преко релационизма, који проистиче из свих субјеката процесā: писаца, критичара, књижевних историчара те политичара и осталих. Праћењем Алексићевог књижевног активизма, Владимир Перић смешта главног српског дадаисту у два поља: у опште дадаистичко поље (1920-1922) и у поље југословенске књижевности (1919-1958). Кандидат исцрпно говори о рубним хронотопским позиционирањима дадаизма Драгана Алексића сагледавајући формирање истог на самом крају дада-покрета, на временској маргини даде, као и њену егзистенцију просторним рубовима, с обзиром на чињеницу да је Алексићева југо-дада била смештена на њеним југоисточним, балканским границама. Посебна пажња посвећује се превазилажењу затворености балканизма путем космополитизма дадаистичке утопије, Дадатопије, чиме се југо-дада повезује са општом дадом. Кандидат указује на чињеницу да је Алексићева интеркултурна размена са Немцима била је асиметрична, „на штету“ југо-даде док је са Мађарима била равноправна. Исцрпна анализа урађена је на и плану периодзације књижевног стваралаштва Драгана Алексића а резултат је временско омеђавање пет периода: први (1918-1919) обухвата два преддадаистичка потпериода: његову парнасовску и његову експресионистичку фазу. Алексић тада као средњошколац није ни знао какву је улогу играо у југословенском књижевном миљеу пре одласка на студије у Праг. У другом, зенитистичком периоду (1920-1922), тврди кандидат, функционисао је као прерушена маргина, односно био је „одговоран“ за дадаистичност „Зенита“. Трећи, дадаистички период (1922), био је обележен југо-дадом са свешћу о свом маргиналном дадаистичком положају у односу на светску даду. Владимир Перић наводи у свом истраживању да је тада Алексићев дада-покрет био у сенци полемике око *Откровења* Растка Петровића. За четврти, постдадаистички период (1923-1926), у дисертацији се наводи да је био у знаку гостовања у хипнотичкој периодици и додирима са надреализмом без активног учешћа у поменутих правцима. Последњи, хијастички период (1927-1958), кандидат препознаје као окретање од авангарде ка поетици српске народне књижевности и поетичким дотицањима настасијевићевског типа.

Потпоглавље под називом *Лексиколошки статус Драгана Алексића* разматра позицију Драгана Алексића у енциклопедијама. Кандидат оцењује да је Алексић био маргинализован из разлога политичке неподобности те предочава да су се облици скрајњивања кретали од нетачног навођења југодадаистичке периодике, преко неименовања Алексића за дадаисту, негирања да је у Краљевини СХС уопште постојао дадаизам, до Алексићевог потпуног изостављања. Даљи ток дисертације разматра статус

књижевног идентитета Драгана Алексића у бинарној опозицији оспоравање/реконструкција. Алексићев књижевни идентитет, наводи Перић, оспораван је аксиолошки јер је био припојен експресионизму (као постекспресионизам) и надреализму (као протонадреализам) те је тако негирана чињеница да је самостално егзистирао. Књижевноисторијски оквири маргине дадаизма Драгана Алексића добијају коначан обрис у приказу реконструктивних покушаја Алексићевог дадаистичког идентитета. Кандидат наводи да су се они састојали од објављивања дадаистичких текстова који су били расути по часописима, од објављивања антологија и писања историјата југо-даде.

Четврто поглавље – *Поетичка маргинализација* - подељено је на следећих пет потпоглавља: 1. Онтолошка маргина Алексићевог текстуалног субјекта, 2. Херметична организација текстуалне грађе Драгана Алексића, 3. Радикализми у Алексићевом књижевном ткиву, 4. Дадасофија „какотедрагости“ и 5. Алексићев дадаизам на маргинама модерне и постмодерне. Поглавље *Поетичка маргинализација* обухвата комплекс проблема који се крећу од маргинализованог статус лирског субјекта, епског лика и драмског лица у Алексићевој белетристици, преко принципа нискорецептивних, херметичних појавних литерарних облика, до поетичке имплементације супкултурних елемената и фаворизовања естетике ружног. Кандидат показује да је Алексићева поетика маргинофилна те морфилогију рубних субјеката исцрпно приказује преко жене (полног Другог), болесника (лудака), анимализованог људског субјекта, дефектних (непотпуних) ликова, субјеката (објеката) машине, инсајдер-новинара, криминалаца, радника и егзиланата у дијаспори. У сагледавању херметичности Алексићеве текстуалне праксе, у дисертацији се наводи стратегија свесног повећавања ентропичности у процесу књижевне комуникације путем техника елиптизације, чија је интенција била да изазове код читаоца радикално очуђење, шок и да га подстакне нелинеарно размишљање. Кандидат указује да је сām дада-текст неретко граматички некоректан, визуелно и логички нелинеаран: може се читати и промишљати у разним правцима: хоризонтално, вертикално, дијагонално. На другој страни, Владимир Перић показује да присуство бројева у поезији и апстрактног математичког језика у вербалном ткиву Алексићевих песама има очуђујући ефекат. Језичко „насиље“ над читаоцем, сматра Перић, Алексић спроводи и преко кумулације полусложеница, употребом полиглосије, каламбура, нестандартно употребљене интерпункције и граматичке некоректности. Кандидат заступа став да се код Алексића компонента значења подређује компоненти звучања. Може се рећи, истиче кандидат, да је очигледна небрига за рецепцију вероватно узроковала висок степен неразумљивости и обрнуту пропорционалност када је реч о сувременој рецепцији Алексићевог дадаизма, те да је она стога била екстремно ниска.

У завршном делу доктората, кандидат истиче да је Алексићева дадасофија или „какотедрагост“ филозофски конструкт који се опире ентитетском конструисању и огледа се у препуштању читаоцу да смисао текста наново створи, да га ре-продукује, да га схвати како жели. Расветљавање проблема Алексићеве дадасофије одвија се у излагању и доказивању хипотеза да дадасофија не признаје хијерархију, па самим тим ни систем, легитимишући тако нонсенс, бесмисао те да пукотине у логичком ratio-у дадасофи насилно шире афирмишући логичке грешке, циркуларне софизме који попримају форму логичког вертига и кумулирају до гротескне карикатуралности. Повезивање дадасофије и рецепције дадаистичких текстова у дисертацији се реализује преко тврдње да дадасофска цинична маска субверзивно делује на читаоце/слушаоце/гледаоце јер их истовремено

убеђује и разубеђује у извесне вредности контрадикторним тврдњама. Логоцентрични субјекат требало би, сматра Владимир Перић, да одустане од проницања у истину и да се препусти празнини а-логичне егзистенције везане за моменат у садашњости. Дисертација тврди да се дадасофски дискурс развија, делез-гатаријевски речено попут ризома. Испитивање проблема маргинализације усмерава се ка позиционирању Алексићевог дадаизма у просторима које омеђују модерна и постмодерна. Кандидат тврди да је оно утемељено радикалним прекидима са првом и магловитим антиципирању друге. У даљем разматрању релација модерна-дада-постмодерна наводи се да је дада деструктивна према разуму а не деконструктивна као што је постмодерна као и да у Алексићевој текстуалној пракси постоје наговештаји постмодернистичког перспективизма и манифестације неодређености, непрегледности, фрагментације и дисконтинуитета. Прецизније сагледавајући односе даде и постмодерне кандидат афирмише идеју да дада жели, по питању завођења рецепијента, да цинично освети читаоца који се труди да у форми дадаистичког дела пронађе смисао док се у постмодерни завођење лудички односи према слици коју рецепијент има о грађи књижевног дела. Одабраним примерима се предочава да Алексићеви манифестни, дадасофски текстови исмевају херменеутичаре који традиционално приступају његовим текстовима аутоматски тражећи његове естетске вредности. Користећи се резултатима сагледавања поменутог проблема, кандидат прави разлику између Алексићеве дадасофије и бодријаровског постмодернистичког концепта завођења, који се односи на иронично поигравање читаоцем-конзументом. Кандидат легитимно инсистира на антилогоцентричности дадасофије јер само одбијање даде да буде растумачена и сврстана у неки од кошева или фиока књижевности, упућује на чињеницу да она жели да буде у некој врсти херменеутичког вакуума, да се искључиво третира као субјект и да се на њу неодређено гледа. У тој тачки, изводи се закључак, додирују се Алексићев југодадаистички нихилизам и постмодернистички херменеутички плурализам. Маргина Алексићевог дадаизма, односно њена аутобиографска, социјална и поетичка компонента, сагледава Перић, слагањем могу произвести ефекат негативне повратне спреге, што је у случају Драгана Алексића и довело прво до замирања његове књижевне а потом и новинарске активности, те до гашења било каквог социјалног ангажмана у годинама после Другог светског рата и готово сигурно убрзало и његов физички нестанак.

Доводећи читаоца у стање прапостмодернистичке равнодушности, Алексићев дадаизам се налази на граници, тачније речено у међупростору модерне и постмодерне, што овај проблем и данас чини актуелним, незатвореним. Упркос гашењу Алексићевог бивствовања у свету, закључује Перић, остала је да егзистира маргина(лност) његовог дадаизма.

II Оцена о испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Докторска дисертација Владимира Перића *Аутобиографска, социјална и поетичка маргина дадаизма Драгана Алексића* у потпуности испуњава пријављеном темом формулисане циљеве, предмет и хипотезе. Она истовремено потврђује да је пријављена тема била подобна и захтевна за израду докторске дисертације. Показало се да су присуство фигура идеолошке и политичке маргине, те дејство књижевних

радикализама широког спектра у фикционим и манифестним текстовима Драгана Алексића веома широко и неистражено поље, за чије испитивање је било потребно извршити опсежну опсервацију и разноврсну ексцерпцију, а у анализи активирати разновродне теоријско-методолошке апарате, чија је примена углавном руковођена неопходношћу савремених увида у књижевно-политичко-културолошку проблематику. Број разрешених, као и број покренутих проблема, умногоме је надмашио очекивања приликом пријаве теме.

Владимир Перић се доследно придржавао унапред одређене методологије, превасходно примењујући аналитичко-синтетички (критичко-интерпретативни) и постструктуралистички метод, при чему обухватна критичка опсервација фикционих и манифестних текстова Драгана Алексића претпоставља, као нужан теоријско-методолошки правац, дијалектички метод, који детерминизам испитиваних елемената разумева као њихову узајамну условљеност и повезаност са другим појавама, унутар испитиваног текста, али и унутар целокупног поља текстова Драгана Алексића. Тиме је књижевнонаучна анализа постала свеобухватнија, слојевитија и усложњенија.

Кандидат је у дисертацији исказао способност комбиновања аналитичког и синтетичког основног научног метода, те општих научних метода као што су индуктивно-дедуктивни и компаративни (интерлитерарни) методи. У уводном поглављу полазишни принципи били су дедуктивни, али су дедуктивне поставке разлагане и потврђиване аналитичким увидима у природу присуства знакова аутобиографске и социополитичке маргинализације у појединим Алексићевим текстовима, да би се у завршном поглављу потврђивање полазишних дедуктивних принципа успоставило не тек као сума закључака о Алексићевој радикалистичкој авангардној текстуалној пракси већ и као збир општетеоријских и књижевноисторијских вредности садејства маргина-дискурса, идеологије и књижевности, које свој значај имају с обзиром на целокупно поље књижевног дискурса. Дисертација Владимира Перића показује да се опреке социополитичко и радикалистичког литерарног у Алексићевим текстовима не могу увек са сигурношћу обележити, али оне неизоставно јесу знак преливања противречности вануметничке стварности у текст, па је само то преливање неопходно препознати као аспект остваривања књижевног дискурса. Недоследности које се у различитом степену појављују и у друштву и у стваралаштву, могу се разумевати и тумачити само дијалектички, будући да дијалектичка логика назначене опреке прати у свим областима њиховог појављивања, превасходно у равни друштвено-историјских референата и у равни симболичког процеса књижевности.

III Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у одређеној научној области и оцена њене оригиналности

Докторска дисертација Владимира Перића *Аутобиографска, социјална и поетичка маргина дадаизма Драгана Алексића* приоритетно припада подручју српске књижевности 20. века. Тема која је у дисертацији обрађивана ретко је била самостални предмет анализа (сем у једној студији, превасходно књижевноисторијског карактера и то

местимично, као и фрагментарно, у невеликом броју радова) у науци о српској књижевности. А тема је више него значајна, не само с обзиром на потребу новог, потпунијег испитивања социополитичких и радикалнопоетичких вредности у делу Драгана Алексића, већ и с обзиром на важност савремених, домаћих и иностраних, књижевнонаучних перспектива, којима је међуоднос друштва, политике и литературе означен као једно од најзначајнијих поља за истраживање. Тему је докторант обрадио исцрпно: то је прва студија о природи и међусобној условљености аутобиографске, социјалне и поетичке маргине у структури књижевних дела Драгана Алексића, као и једна од ретких студија о садржају и карактеру проблематике књижевне маргине у Алексићевим белетристичким и манифестним текстовима. У овој дисертацији научне новине су следеће: од пажљиво сагледаног односа рубности, књижевности, аутобиографије и друштва у делу Драгана Алексића, преко успостављања прецизнијег увида у удео и функционалност књижевног експеримента у структури Алексићевих дела, преко уочавања како Алексићева дадасофија „какотедрагости“ опредељује реализацију одређеног књижевног поступка, до сагледавања стратегија могуће реконструкције маргинализованог поетичког идентитета у циљу новог вредновања културноисторијске фигуре Драгана Алексића.

Докторанд је консултовао сву релевантну литературу која се директно, додирно или општетеоријски односи на проблематику односа књижевности, друштва, идеологије и радикалних поетичких стратегија у делу Драгана Алексића, па се с обзиром на њу јасно уочава и вредност саме дисертације. Пошто је истраживање обављено на целовитом корпусу Алексићевих песама, приповедака, драме и манифестних текстова, чије јединствено поље (маргина, аутобиографија, друштво, књижевност) до сада у српској књижевној науци није било предмет рада, остварен је важан помак у опису феномена књижевне маргине у српској књижевности 20. века. Дисертација *Аутобиографска, социјална и поетичка маргина дадаизма Драгана Алексића* је према свим научним критеријумима вредно и оригинално научно дело.

IV Научни резултати докторске дисертације, примењивост и корисност резултата у теорији и пракси и начин презентовања резултата научној јавности

С обзиром на наведене домете, оригиналност и актуелност докторске дисертације Владимира Перића, научни резултати његове докторске дисертације јесу и теоријски и интерпретативни. Главни теоријски резултат односи се на опис и анализу појма маргине дискурса маргине и међуодноса различитих облика рубног позиционирања писца: аутобиографског, социјалног, поетичког. Интерпретативни резултат сагледава се расветљавањем херметичности, објашњавањем поетичких радикализама и драмских експеримената, те узајамности различитих видова уметности (књижевности, сликарства, музике и филма) у поетици Драгана Алексића. Овом дисертацијом откривају се као незаобилазна вредност, не само рубност и гранична подручја Алексићевог дела, већ и структуре и семантике маргине у српској књижевности 20. века.

Будући да су политичке и идеолошке вредности иманентна својства дискурса, па дакле и књижевног дискурса, а пошто до дисертације Владимира Перића нису били довољно описане с обзиром на њихово присуство у фикционим и манифестним текстовима Драгана Алексића, као и с обзиром на корелације маргиногених социополитичких и радикалнопоетичких фигура у овим текстовима, резултати дисертације Владимира Перића испуниће једно упражњено поље у савременој српској науци о књижевности. Социополитички и радикалнопоетички хоризонт у Алексићевом делу одсад ће бити пажљивије разматран, не само с обзиром на провокативност тога хоризонта у погледу вредновања фигуре Драгана Алексића у културној историји 20. века, већ и с обзиром на текстуалну вредност реализације социополитичког и радикалнопоетичког смисла. Као таква, дисертација Владимира Перића иницира и нова истраживања фигура аутиобиографске, социјалне и поетичке маргине у Алексићевом делу, као и у српској књижевности. Дисертацију *Аутобиографска, социјална и поетичка маргина дадаизма Драгана Алексића* треба публиковати, како би њени резултати што пре били доступни научној јавности и како би покренули на нове истраживачке опсервације књижевног антиципирања политичко-идеолошких феномена.

V Преглед остварених резултата рада кандидата у одређеној научној области

Владимир Перић објављивао је своје радове у часописима високих категорија (нпр. у часописима категорије М51) и са рефератима учествовао на већем броју међународних скупова и конференција. Највећи број тих радова припада књижевноисторијској и књижевнотеоријској области, тј. разматра различите проблеме из историје српске књижевности 20. века и књижевнотеоријске феномене двадесетовековне науке о књижевности. Докторанд Владимир Перић има завидну библиографију радова. Овде дајемо библиографију оригиналних ауторских радова и приказа у часописима и рецензираним зборницима са научних, међународних и националних скупова, са следећим категоријама:

Радови из категорије М33:

1. Владимир Перић, „Интеркултурни аспекти српског дадаизма“, Паисиеви Четения, међународна славистичка конференција: Интекултурният диалог – традиции и перспективи: литературознание, Пловдив 27-28 ноември 2008. г, стр. 324-335 (ISSN 0861-0029). М33

Радови из категорије М14

1. Владимир Перић, „Транскултурни идентитет српског дадаизма: крај једне утопије“, *Интеркултурни хоризонти: Јужнословенске/европске парадигме и српска Књижевност*, (Зборник радова са научног скупа одржаног на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу), књ. 2, Скупштина града: Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, 2009. стр. 131-138. (ISBN 978-86-85991-14-1 (ФФ)). – М14
2. Владимир Перић, „Југо-дада: оспоравање идентитета“, *Језик, књижевност, идентитет: зборник радова*. [2], Филозофски факултет, Ниш, 2009. стр. 272-277. (УДК 821.163.41.02 / ISBN 978-86-7379-189-0). – М14

3. Владимир Перић, „Југо-дада као индикатор и генератор промена у књижевности“, *Језик, књижевност, промене: књижевна истраживања*, Филозофски факултет, Ниш, 2010. стр. 272-277. (УДК 821.163.41.02 “1920/1922“ / ISBN 978-86-7379-189-0). – **M14**
4. Владимир Перић, „Комуникабилност дадаистичког текста: шум, баријера, дисконтинуитет“, *Језик, књижевност, комуникација: зборник радова. Књижевна истраживања*, Филозофски факултет, Ниш, 2012. стр. 62-71. (УДК [82:7.036.4]: 81'23 / ISBN 978-86-7379-240-8). – **M14**

Радови из категорије M51:

1. Владимир Перић, „Пинтеровске стратегије маргине у поетском и политичком пољу“, *Наслеђе*, број 12, Крагујевац, 2009, стр. 133-141 (UDK 821.111.09 Pinter H. / ISSN 1820-1768) - **M51**
2. Владимир Перић, „Распад тела текста: југодадаистички прилог историји лудила у српској књижевности“, *Наслеђе*, број 14/II, Крагујевац, 2010, стр. 221-229 (UDK 821.163.41.02 ДАДАИЗАМ ; 821.163.41.0 Алексић Д. / ISSN 1820-1768) - **M51**
3. Владимир Перић, „Онтолошки статус слике у Сабатовом роману *Тунел*: На тасовима андрогиног дискурса“, (коауторство са Светланом Рајичић Перић), *Наслеђе*, број 18, Крагујевац, 2011, стр. 207-218 (UDK 821.134.2 (82).09-31 Sabato E. 316.77:821 / ISSN 1820-1768) - **M51**

Радови из категорије M63:

1. Владимир Перић, „Космополитизам југо-даде: покушај трансмигрантске дестноцентризације“, *Међународни интердисциплинарни симпозијум „Сусрет култура“*, Зборник радова, Филозофски факултет, Нови Сад, књ. 2, 1. децембар 2009, стр. 999-1005. (UDK 82.015.19: 821.163.4 / ISBN 978-86-6065-043-8). - **M63**
2. Владимир Перић, „Маргинализација и југо-дада, дадаистичка фракција на територији Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца“, *Савремена проучавања језика и књижевности*, (Зборник радова са I научног скупа младих филолога Србије одржаног 14. фебруара 2009. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу), година I, књ. 2, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, 2010. стр. 157-163. (ISBN 978-86-85991-17-2). - **M63**
3. Владимир Перић, Светланом Рајичић Перић, „Цинолудички дискурс“, *Савремена проучавања језика и књижевности*, (Зборник радова са II научног скупа младих филолога Србије одржаног 6. марта 2010. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу), година II, књ. 2, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, 2011. стр. 349-357. (ISBN 978-86-85991-31-8). - **M63**
4. Владимир Перић, Светланом Рајичић Перић, „Морфологија апорија књижевног појма (на примеру појмова игра и маргина)“, *Савремена проучавања језика и књижевности*, (Зборник радова са III научног скупа младих филолога Србије одржаног 12. марта 2011. године на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу), година III, књ. 2, Филолошко-уметнички факултет, Крагујевац, 2012. стр. 13-20. (УДК 82.0a / ISBN 978-86-85991-40-0). - **M63**

На основу наведене библиографије и публикација у којима су оригинални научни радови објављени, може се закључити да је Владимир Перић већ зрео научни радник, са низом научних резултата презентованих како у научним часописима тако и на научним скуповима.

VI Закључак и препорука

Све досада наведено недвосмислено показује да је Владимир Перић научно квалитетано обрадио тему аутобиографског, социјалног и поетичког скрајњивања дадаизма Драгана Алексића. У својој докторској дисертацији *Аутобиографска, социјална и поетичка маргина дадаизма Драгана Алексића*, кандидат је показао врлине посвећеног младог научника – добру кореспонденцију с најрелевантнијом литературом, владање књижевнонаучном методологијом на различитим нивоима књижевнонаучне анализе (књижевноисторијском, књижевнотеоријском и херменеутичком), адекватну примену различитих могућности анализе, посебно изражен смисао за интерференцију анализе и синтезе, за усклађивање општих и посебних научних метода, као и педантност у опису различитих облика и међуусловљености рубова дадаизма у текстуалној пракси Драгана Алексића. Веома захтевна тема урађена је на научно беспрекоран начин, па ова дисертација улази у ред квалитетнијих из науке о српској књижевности 20. века.

Због свега у реферату наведеног, предлажемо Наставно-научном већу Одсека за филологију Филолошко-уметничког факултета у Крагујевцу да прихвати овде изнесену позитивну оцену о докторској дисертацији Владимира Перића, под насловом *Аутобиографска, социјална и поетичка маргина дадаизма Драгана Алексића* и кандидату одобри усмену одбрану пред овом Комисијом.

У Крагујевцу, 16. 01. 2013. године

КОМИСИЈА:

1. Др Драган Бошковић, ванредни професор,
ужа научна област: Српска књижевност
Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу
2. Др Александар Јерков, ванредни професор
ужа научна област: Српска књижевност
Филолошки факултет у Београду
3. др Грјко Тешић, ванредни професор
ужа научна област: Српска књижевност 20. века
Филозофски факултет у Новом Саду